

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2554/ 00119

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	29 ส.ย. 2550	17	5827	5

ผ้าทอสาयน้ำไหล

บ้านไผ่งาม

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	29 ส.ย. 2550	17	5827	5

จังหวัดน่านได้ชื่อว่าเป็นเมืองเล็กๆ ที่เงียบสงบในโอบล้อมของขุนเขา ผู้คนในเมืองนี้มีการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายสวยงาม ไม่ฟุ้งเฟ้อ เมืองเป็นเมืองแห่งวัฒนธรรมและประเพณีที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษต่อกันมา นอกจากวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามแล้วคนเมืองน่านยังมีการสืบทอดอาชีพการทอผ้าที่เรียกได้ว่า สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่มีที่ใดเหมือน โดยเฉพาะการทอผ้าลายน้ำไหลจะมีการทอที่เมืองน่านแห่งเดียวเท่านั้น

ผ้าทอเมืองน่าน เป็นที่ยอมรับกันว่ามีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น แตกต่างจากผ้าทอถิ่นอื่นได้แก่ ผ้าซิ่น มีรูปแบบพิเศษคือจะทอลายขวางลำตัวและอยู่ตรงกลางของตัวซิ่น ส่วนตีนซิ่นมักจะเป็นสีพื้น ทั้งซิ่นที่นุ่งอยู่กับบ้านและซิ่นที่ใส่ในงานพิธี ผ้าซิ่นเมืองน่านมีลักษณะพิเศษอีกอย่างคือ จะทอด้วยกรรมวิธีที่เรียกว่ามัดก่าน หรือ คาดก่าน สันนิษฐานว่าได้รับแบบอย่างมาจากผ้ามัดหมี่ของชาวไทยลาว

นอกจากนั้นผ้าทอเมืองน่านยังมีวิธีการทอผ้าให้เกิดลวดลายพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือ การล้วง ซึ่งทอให้เกิดลายโดยใช้ด้ายเส้นพุ่งย้อมสีสลับพุ่งจากริมผ้าด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งตามวิธีการทอแบบธรรมดา ชาวบ้านนิยมเรียกกลายชนิดนี้ว่า ลายน้ำไหล

บ้านไผ่งาม อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีการตั้งกลุ่มทอผ้าของแม่บ้านขึ้นเพื่อเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชน บ้านไผ่งามถือได้ว่าเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่ตั้งมานานกว่าร้อยปีมาแล้ว ในอดีตหมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งของแม่น้ำน่าน เมื่อประมาณปี พ.ศ.2458 มีราษฎรอาศัยอยู่ประมาณ 32 ครัวเรือนและในบริเวณหมู่บ้านมีต้นไผ่เกิดขึ้นอยู่ทั่วไป ชาวบ้านในสมัยนั้นจึงพากันเรียกชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ว่า "บ้านไผ่งาม"

ปี 2495 เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมขึ้น ทำให้ตลิ่งพังน้ำได้เข้ามาท่วมบ้านเรือน ไร่นาเสียหายชาวบ้านจึงพากันอพยพขึ้นมายังสถานที่ตั้งหมู่บ้านในปัจจุบัน ต่อมาปี 2533 คณะกรรมการหมู่บ้านได้ทำการพัฒนาหมู่บ้าน โดยแบ่งเป็นคุ้มและเลือกตั้งคณะกรรมการประจำคุ้ม เพื่อปรับปรุงหมู่บ้าน ถนน รังและความสะอาดภายในบริเวณบ้าน มีการประกวดรางวัลของคุ้มต่างๆ ซึ่งต่อมาทางอำเภอเวียงสาได้คัดเลือกให้หมู่บ้านไผ่งามให้เป็นหมู่บ้านดีเด่นชนะเลิศระดับอำเภอ และระดับจังหวัด จนได้รับรางวัลชนะเลิศหมู่บ้านดีเด่นระดับเขตเมื่อปี 2534

สตรีบ้านไผ่งามมีอาชีพทอผ้า ซึ่งส่วนใหญ่จะทอด้วยกี่พื้นเมืองและจะนิยมทอผ้าซิ่นเพื่อใช้ในครัวเรือน โดยส่วนใหญ่จะเป็นผ้าทอลายน้ำไหล

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	29 ต.ย. 2550	17	5827	5

สตรีบ้านไผ่งาม มีอาชีพทอผ้า ซึ่งส่วนใหญ่จะทอด้วยกี่พื้นเมืองและจะนิยมทอผ้าขึ้นเพื่อใช้ในครัวเรือน โดยส่วนใหญ่จะเป็นผ้าทอลายน้ำไหลแบบโบราณ ในปี 2529 กรมการพัฒนาชุมชนได้มารวมกลุ่มจัดตั้งเป็น กลุ่มทอผ้า มีสมาชิก 15 คนและสนับสนุนกี่กระตุกพร้อมกับอุปกรณ์การทอผ้า รวมถึงงบประมาณในการเริ่มต้นจำนวน 5,000 บาท

แบบโบราณ ในปี 2529 กรมการพัฒนาชุมชนได้มารวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้า มีสมาชิก 15 คนและสนับสนุนกี่กระตุกพร้อมกับอุปกรณ์การทอผ้า รวมถึงงบประมาณในการเริ่มต้นจำนวน 5,000 บาท ต่อมาในปี 2531 กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนกี่กระตุกให้กับชาวบ้านอีกจำนวน 2 หลังพร้อมกับมอบอุปกรณ์และได้ส่งเสริมฝึกการทอผ้าที่กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำบัว

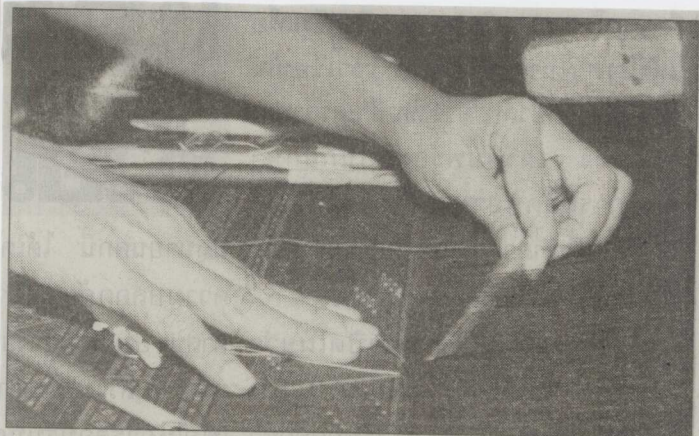
นางเพ็ญ วงศ์ทองแก้ว ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านไผ่งามบอกว่า "เมื่อตอนเริ่มต้นตั้งกลุ่มอาชีพทอผ้าใหม่ๆ มีสมาชิกเพียงไม่กี่คน มีกี่ทอผ้าแค่ 5 หลังเท่านั้น เมื่อดำเนินการมาเรื่อยๆ จนเดี๋ยวนี้มีกี่กระตุก 33 หลัง มีสมาชิกเข้ามาเพิ่มมากขึ้นถึง 102 คน"

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	29 ต.ย. 2550	17	587	5

เมื่อจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น สถานที่คับแคบไม่เพียงพอจึงได้กระจายอาชีพไปสู่ชาวบ้านตามบ้านเรือนต่าง ๆ ซึ่งก็ได้มีสมาชิกเพิ่มเข้ามาอีก 70 คน ประธานกลุ่มยังบอกอีกว่าเมื่อชาวบ้านที่ทอผ้าเสร็จแล้วก็ให้นำเอาสินค้ามาจำหน่ายให้กับกลุ่มซึ่งทางกลุ่มจะหักเงินเข้าสมทบกองทุน โดยจะหักจากผ้าทอเมตรละ 1 บาท ทำให้ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าบ้านไผ่งามมีเงินกองทุนจำนวนกว่า 35,000 บาท ซึ่งก็พอใช้ในการดำเนินงานตามสมควร

ในการทอผ้าลายน้ำไหลของชาวน่านนั้น ถือได้ว่าต้องอาศัยประสบการณ์และความอดทนสูง เพราะกว่าจะทอผ้าลายน้ำไหลแต่ละผืนเสร็จออกมาต้องใช้เวลาทอหลายสัปดาห์ นางเจลา บุญเรือง สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านไผ่งามกล่าวว่า

"การทอผ้าลายน้ำไหลของกลุ่มจะทอจากผ้าฝ้าย แต่ถ้าเป็นผ้าที่มีลวดลายและใช้สีหลายสีก็จะใช้เวลาทอหลายวัน แต่ถ้าเป็นลายน้ำไหลธรรมดาเมือใช้สีมากนั้ จะทอประมาณสี่ถึงห้าวัน

ก็เสร็จ ราคาจากสี่ร้อยขึ้นไปถึงพัน แต่ถ้าเป็นผ้าไหมราคาก็จะแพง"

นอกจากการทอผ้าลายน้ำไหลแล้ว ทางกลุ่มยังมีการทอผ้าขึ้นปล้อง ซึ่งเป็นผ้าที่ชาวบ้านนิยมทอขึ้นเพื่อสวมใส่ราคาไม่แพงอีกด้วย ราคาตกผืนละ 350 บาทและที่สำคัญการทอผ้าขึ้นปล้องใช้เวลาทอไม่นานประมาณ 2 วันก็เสร็จ

ความสำเร็จของกลุ่มทอผ้าบ้านไผ่งาม นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์การทอผ้าลายน้ำไหลที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวน่านแล้ว ยังเป็นหนทางในการสร้างรายได้และอาชีพให้กับชาวบ้านอีกด้วย แต่เดือนสมาชิกของกลุ่มทอผ้าสามารถทอผ้าได้ถึงคนละ 15 ชิ้นมีรายได้จากการจำหน่ายคนละไม่น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือนทีเดียว

จะเห็นว่าผ้าทอมือของชาวเมืองน่านเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากผ้าทอมือกลุ่มอื่น ๆ จึงเป็นงานหัตถกรรมที่น่าสนใจทั้งในด้านรูปแบบของผ้าและกรรมวิธีในการทอ หากใครที่มีโอกาสเดินทางไปเยือนเมืองน่านลองแวะเข้าไปชมการทอผ้าด้วยมืออันเป็นภูมิปัญญาของชาวน่านดู บางทีอาจจะรู้ว่าในเมืองเล็ก ๆ ที่ธรรมดาทว่าไม่ธรรมดาจริง ๆ